

Een vermogensbelasting is het einde van de wereld niet

In een open brief in deze krant hebben 400 familiale ondernemers op de gevaren van een vermogensbelasting gewezen. Een vermogensbelasting zal tot een ‘economisch kerkhof’ leiden, suggereert ook Isabel Albers. Of een vermogensbelasting al dan niet ingevoerd moet worden, is een politieke vraag. Toch lijkt het gepast om vanuit de beschikbare wetenschappelijke literatuur enkele nuances in het debat aan te brengen.

De vermogensongelijkheid in België is groot. Eigen peer reviewed gepubliceerd onderzoek schat dat de top 10 procent rijksten 54 procent van het totale nettovermogen bezit. Voor de top 1 procent is dat 24 procent. Daarmee bezit de top 1 procent ongeveer evenveel als de 75 procent armste huishoudens samen. Recent – weliswaar nog als experimenteel betiteld – onderzoek van de Nationale Bank schat het vermogensaandeel van de top 10 procent gelijkaardig in op 55 procent.

Een vermogensbelasting heeft een substantieel opbrengstpotentieel. Op basis van bovenstaande schatting van de Nationale Bank kan, volgens recent onderzoek van de UCLouvain, een vermogensbelasting met een tarief van 1 procent op nettovermogen boven 1 miljoen euro, 2 procent op nettovermogen boven 2 miljoen euro, en 3 procent op nettovermogen boven 3 miljoen euro tussen 8,9 en 13,2 miljard opbrengen. Deze opbrengstschatting houdt rekening met hoe belastingplichtigen op een vermogensbelasting reageren.

Wijkelders en kunstcollecties

Het in kaart brengen van de vermogens in België is ook niet bijzonder uitdagend. Met behulp van moderne schattingstechnieken en de toegenomen computerkracht is het bepalen van de marktwaarde van activa veel eenvoudiger geworden. Bijna alle noodzakelijke informatie voor een vermogensregister is bovendien al in handen van overheidsinstanties of derde partijen. De fiscus hoeft dus zeker niet in wijkelders of kunstcollecties (die sowieso een erg klein deel van het nettovermogen beslaan) te neuzen, omdat belasting geheven kan worden op basis van de verzekerde waarde.

Ook voor de waardering van niet-beursgenoteerde bedrijven zijn oplossingen voorhanden. Voor de Zwitserse vermogensheffing worden dergelijke bedrijven gewaardeerd met eenvoudige formules op basis van boekwaarde en winst.

Het invoeren van een vermogensbelasting is ook niet overdreven duur. De administratieve kosten voor belastingadministratie en belastingplichtigen werden recent ingeschat als ongeveer 0,15 procent van het te belasten nettovermogen.

Een vermogensbelasting met een beperkt tarief lijkt hoogstens een klein effect te hebben op hoe mensen sparen en investeren. De (weinige) empirische studies die hier rond zijn uitgevoerd vinden een klein en in bepaalde gevallen zelfs positief effect. Daarnaast is ook de besteding van de inkomsten van een vermogensbelasting belangrijk: lagere belastingen op arbeid of bijkomende overheidsinvesteringen kunnen de economie versterken.

Verhuizen naar het buitenland

Een vermogensbelasting met een beperkt tarief zal niet leiden tot massale emigratie van rijke huishoudens naar het buitenland. Uit studies blijkt inderdaad een klein negatief internationaal migratie-effect, maar dat weegt geenszins op tegen het opbrengstpotentieel van een

vermogensbelasting. Wel blijkt dat een vermogensbelasting ingevoerd op regionaal niveau of een tarief dat verschilt per regio een niet verwaarloosbare interne migratie kan teweegbrengen.

Een vermogensbelasting kan wel gepaard gaan met substantiële belastingontwijking en -ontduiking, blijkt uit onderzoek. Maar een slim uitgedachte vermogensheffing kan dat tot een minimum beperken. Misbruik van belastinguitzonderingen kan worden tegengegaan door te kiezen voor een hoge initiële vermogensdrempel eerder dan voor vrijstellingen, zoals een voor de gezinswoning. Onderrapportering van binnenlands vermogen kan worden aangepakt door derde partijen rechtstreeks aan de belastingautoriteiten te doen rapporteren, zoals in Denemarken.

Verplaatsen van vermogen naar het buitenland is oplosbaar door het invoeren van een belasting op het wereldwijd vermogen. Sinds de recente automatische uitwisseling van belastinggegevens tussen 120 landen is zo iets ook in de praktijk afdwingbaar. Rijke huishoudens die effectief naar het buitenland verhuizen, kunnen een 'exit tax' of een 'tail tax' opgelegd krijgen, waarbij ze eenmalig of nog enige tijd aan een vermogensbelasting onderworpen zijn.

Belastingdruk

Vermogen in België wordt niet noodzakelijk zwaar belast. Tegenstanders van een vermogensbelasting verwijzen graag naar de relatief hoge verhouding van 'vermogensbelastingopbrengsten' ten opzichte van het bbp. Als 'vermogensbelasting' wordt voor de berekening daarbij evenwel een zeer brede definitie gehanteerd die ook elementen bevat die intuïtief niet als vermogen beschouwd worden, zoals belastingen op het inkomen van zelfstandigen of gerechtskosten.

Bovendien is de verhouding tot het bbp geen correcte maatstaf om de belastingdruk te vergelijken, omdat het bbp een inkomens- en geen vermogensindicator is. België is het land waar het vermogen afgezet ten opzichte van het nationaal inkomen het grootste is van de EU. Als vermogen in alle EU-landen tegen hetzelfde tarief belast wordt, zou dat België nog altijd het meest opleveren afgezet tegenover een inkomensindicator.

Ten slotte zegt de totale belastingdruk niets over de verdeling ervan. In België worden meerwaarden niet belast, maar brengt de erfbelasting wel relatief veel op – terwijl rijke huishoudens met gebruik van onder meer private stichtingen de erfbelasting grotendeels ontlopen.

Zonder afbreuk te doen aan de politieke dimensie van een vermogensbelasting of gerechtvaardigde kritiek, lijkt het dus gepast de argumentatie van belanghebbenden met enige scepsis tegemoet te treden.